

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrske Slovence.

PRIHAJA VSAKO NEDELO.

Črna Novin na leto je vsakomur na njegov naslov 8 K.
Škrljavo 4 deset več 6 K.
Naročniki k Novinam brezplačno dobijo vsaki mesec
„Marijina List“ i na konci leta „Kalendar Šroa Jezušovega.“
Črna odsega drobca je doma 10 florov.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF

pleb. v Dolencih, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.

K tem! se more pošlati naročnine i vsi dopisi, ne
pa v tiskarno ali v Crenšovce.

Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga
Lista je Klekl Jožef vp. pleb. v Crenšovcih, Cserföld, Zalamegye.

II. Nedela po Treh Kralih.

Kristuš je pozvani bio na gostivanje v mesto Kana. S svojov navzočnostjov je počastio i posveto hišni zakon. — Hišni zakon je Bog nastavo vu paradizomi, kda je pravo Adami i Evi. Povnožavajte se i napunite zemlo. Po časi se je hišni zakon z lagojine ljudih doli poškaloz z one police na štero ga je Bog položoz. Poganje so več žen meli, židovski mož je tudi odpustoz svojo ženo i drugoz si je k sebi vzeo. Krištus je zakon nazaj postavoz na ono polico, kak je od Boga dano bilo. Razložoz je šesto božjo zapoved i pravo je, da prelomi hišni zakon i on, ki svojo ženo odpusti i si drugoz vzeme.

Či okoli poglednemo, dosta takših „vkupstanjenih“ naidemo. Pomilovanje vredne duše so to. Vu velikih mrežah so, ne so zadosta močne, da bi se rešile, posebno či že dosta dece majoz na kúpi. Pitaj je, zakaj so ostavile tivariša ali tivarišico, s šterim ali šterov so se prisegli pri oltari. Pa do ti žalostne reči znali pripovidavati. Rano, vu gingavoz mladost i so se oženili. Ne so razmili, ka činijo. Ne je bilo ljubavi med njimi. Pa je ljubav začetek i fundamentom hišnoga zakona. Ljubav blagoslovi mati cerkev. Zato pa pita: Je li ljubis i t. d. Te nesrečni ljudje do ti znali pripovedavati, da so se na želo i prisiljavanje starišov vzeli. Pa če je tak, dónok bi mogli vkup ostati že za volo — spomenka matere i cče. Bojna se je skončala. Narava se pašči, da se zgubljeno nadomesti. I sama maticerkev se veseli, da se po štirih tužnih letah pomladi človeči rod i de se napunjavala maticerkev z zdravim i pobožnim zraskom. Zvün zakonsko poznanstvo — i toga je dosta bilo — je žalosten sad nesrečne bojne, je žalost materi cerkvi.

Na dalje vas opiminamo, vu bližanji rod se ne ženite. Ne ženite se, či ste ne zdravi, posebno, či na plúčah mate beteg, ar de vam deca nezdrava. Samo do več nevole na sveti.

Je li se trbe na zakon pripravljati ali pa samo v njega trbe skočiti? Sveto pismo nas opomina, da kaj šteč včinimo, či jemo ali pijemo ali kaj šteč drugoz, vu božem imeni včinimo. Či jest ali spat idemo, se prvle k našemi Bogi zdehnemo, tem bolje morete moliti i Boga na pomoč za zavati, da se do smrti šteč doli zavezati.

Slovenski vu šoli.

Velki župan Železne županije pravi vu madjarskom časopisi „Hir“: Ministersko odredbo od slovenskoga včenja eden del slovenske krajine ne vzeme z radostjov i tudi ne dovrši, ar slovenskih knjig ne ga, deca se je tak navadila k vogrskomi včenji, da po slovenskom nadaljavati ne morejo i kak stariške pravijo, doma se navči slovenski, v šoli se pa naj navči vogrski. — Naš odgovor je lehki. Slovenske knjige že bodo. To de meni štoj šteč zaman pravo, da se deca slovenski ne more dale včiti. Sledajo, da stariške želejo, naj se deca vogrski navči i jas potrdim, ar so nam jeziki potrebni. Nego edno tudi potrdjavam i to mi nišče ne more streti, da je šola ne samo za jezika volo, posebno za magjarskoga jezika volo postavlena, nego vu prvom redi za vučenost, za kulturo. Do zdaj se je dete dva tri let borilo s vogrskim jezikom, da bi pa kaj že popadnolo, te pa je vóostalo. Sami vidite pri svojoj deci, da či si kaj v glavo „skuče“ po magjarskom jeziki i je pitate, ka to pomeni, vas samo debelo gleda. Nika ne razmi. Zato pa naše ljudstvo nika dosta ne

prineslo iz šole. Nezametavam jas jezika. Poštujem ga. Nego jezerokrat mi bolje na sreci leži vučenost i kulturno razvijanje našega naroda. Slovenec je bistroumen; zakaj bi pred njim kulturo i znanstvo zapirali? Naj se vči, kak največ.

Premirje.

Na bojišči je vse tiho. Minola je bojna, ali mir tak želno zahtevani ne razvedri naša tužna trudna srca. Nemiri i razburkanje je po celoz državi. Te tjedem prve dni se začne pogajanje mira v Parizi: ali nas ne pozovejo na to pogajanje k stoli. Premagajoči protivnik prinese sklep, mi pa ga podložno vzeti moremo.

V Nemškoj državi je grozna reberija. Berlin kak da bi bojišče postano. Liebknechtovi komunisti, ali bolševiki, ki vsaki red ščejo prevrzi, se borijo proti socialistom, ki dozday vlado v rokah držijo. Še nej odloženo, štera stran premaga. Na obojem kraji je vnogo mrtvih. Tak se vidi, da vlada li premore bolševike. To je tem bole potrebno, da ovači se antant nešče pogajati s Nemcom. Guč je, da bi Hindenburg postavljeni bil za prezidenta nemške ludovlade.

Pri nas so važne premembe čakati. Socijalna stranka je nezadovolna s meščanskimi ministri. Želej, da bi vojni i za notranjska dela minister socialist bil. To so meščanski ministri nej dovolili. Že je od toga guč bil, da socijalisti prek vzemejo vlado. Ali nej so se zjedini. Károlyi je za prezidenta ludovlade postavljeni od Narodnoga Sveta. Prednji minister pa Berinkei bude. Narodni minister, Jászai, je od vlade odpúščen. Narodne posle bude vlada sama opravljala.

Bolševiki s rusoskimi penezi pomagani, v Budapešti vse močneši gratajo.

Socijalisti je nemorejo ali neščejo premagati. Januara 9-ga so bolševiki veliko spravišče držali, kde je Bela Vágó, židovski bolševik puntal v kúp spravleno ludstvo. Govor je skleno s tem skričanjom: Naj pride anarhija! Zalostno, da vlada takše norije dopusti. Bolševiki so z vekšega razbojniki iz temnic odslobojeni, tū pa tam na vesnicah ništeri razbijašje, nezreli klan-tošje s zelenimi klūnami. V ništerih vesnicah so nemir delali, ali čedni moški so je močno naribali pa spokali i mir je postano.

Székelyi v Erdeli so nezadovolni s rumunskov vladov. Sklenili so, da či mirno spravišče njim pravice nespravi, bodo se s vsov močjov proti borili.

Socijalistna vlada pri nas se vsepovsed od protirevolucije boji. Zato je zavirala domobranksko družbo, štera bi iz „Érsekujvára“ mela proti Čehom iti. Čehi so tak do Dunave prišli i Komárom osvojili.

Roosvelt, velki sovražnik Wilsonov, leta 1901—1909 bivši amerikanski prezident je 5-ga januara umrl.

Na Kramarza českoga ministra je eden mladi anarhist na cesti strelo. Zavrtni napad se njemi nej posrečo.

V Galiciji je velki pogrom. Dosta židovov je vmorjeno.

Alexander srbski vojvoda je proklamácijo dal novoj jugoslovanskoj državi. Proklamácija se etak dokonča: „Najvažneša naloga nove vlade bode, da se na mirnoj konferenciji meja državna tak popravi, kak je dostojno etnografičnim okolščinam našega naroda, da ni edno grudo naše zemle neostane pod tūhinskov oblastjov.“

Dom i svet. — Glási.

Novi župan. Železne županije novi župan i vladni komisar je od vlade postavljeni dr. Obal Bela, slovenskoga posla bivši komisar.

V Šalgotarjani so jo rūde, kde vogelje kopajo. Delavce so z Budapešta agitatorje nahujškali. Na novo leto je ljudstvo začnolo razbijavati, s sekirami so razčesali dveri. Knigovoda banke so z postele potegnoli i so ga prisilili, da je prekdao peneze šparkase, 58 jezer koron, pisarne fškališov so razrovali. Pijano ljudstvo se je ešče vojaštvi proti postavilo. Mesto je prazno, prebivalištvo je pobegnolo, 600 družin se je odpeljalo v Budapešt, ešče za časa, ar so vu zrak šteli pūstiti vlak.

Nemške podmorske čune (114) razdelijo. Angluši 78, Francozi 15, Taljani 10, Japonci 7 i Amerikanci 4 dobijo.

Razbijavali, ropali so vu ednom mestu. Nikaj so ne nihali. Drūgi den gospodar hiše po dvori hodi i se žalosti nad kvarom. Pride sosedica i pravi: Čūla sam, da ešče malo jabok ostalo vu ednom koti. Po tiste sam prišla, da jas tūdi kaj dobim.

Borojevič i Pflanzler-Baltin. Borojevič je z fronta v Ljubljano šo. Narodni svet ga je ne pūsto v Zagreb. Ednomi poznanci je pravo: Moj meč se je stro na falate, armada je na nikoj prišla. Da bi samo spadno pri vodi Isonzo, tak bi dōnok te velke sramote ne doživo. Pflanzler je v Albaniji bio. Na vojnom stanji so ga na smrt iskali. Vojaki, ki so pri njem bili, so s stroj-nimi puškami strelali, dokeč je general ne pobegno. Za dve vōri so nazaj prišli. Te so vojno stanje že prazno naišli. Vojaki so vse vužgali, popevali so, plesali, razbijali i preklinjali casara.

Srbske zgūbe. Srbi majo 322 jezer mrtvih. Potem polovica moškoga prebivalištva je zapravljena vu svetovnoj bojni.

Že 32 jezer milijon (to te 32 milijard) kron papirnatih penez kroži. Iz toga dva tretjiva dela sta odišla na bojno. Drūgo so pa različne države ponūcale. Največ je steklo na Vogrsko i v Galicijo (2956 milijon kron), na Češko je odišlo 706 milijon kron, na Lublinsko okrajino smo potrošili 497 milijon papirnatih penez.

Delati je ne sramota. Sombotelški časopisi so pisali, da so častniki sombotelske sodnije vu magazinah vojaškoga oskrblavanje žakle nosili. To je ne sramota, da ništerni samo iz podpore ščejo živeti. V Budapešti so kominje, ki vu bautah so odavali, od ministra vekšo podporo želeli. Do zdaj majo 10 kron. Naj si iščejo drūgo delo, či je vu baute ne vzemejo, da ne ga blaga.

Za včenje vere. Znano je, da socijalisti i slobodnozidari ščejo iz šole spraviti vere včenje. Proti tomi so dnes tjedem v Budapešti veliko spravišče držali poslanci iz vsakoga vadlūvanja. Starišje neščejo, da bi njim deca kak zvirina brez Boga gori rasla.

Vrednost krone skoz pada, ar, kak srbski finančni minister pravi, austrijska-vogrška banka ešče s koz tiska nove bankovce. Či so Vogrom i Austrijanom potrebni penezi, je pravo, naj si dajo tiskati, nego naj je ne rivajo i ne švercajo na Srbsko.

Dohan na svoj nūc mo slobodno povali. Hišni gospodar na 200 pflanc dobi dovoljenje, na menje ne, drūgi domači moški dobijo 100 pflanc, nego od 500 več nišče ne sme povati. Edna pflanca stane 1 krona.

Vinski gospodarje. Nikaj se ne starajte, če cena vini kaple. Vino samo v redi mejte, pride že čas, da pošteno stržite svoj vinski pov. Kak znate vinski pov vogrške države sō na vekše v tihinskem ponūcali. Ker pa ta spravlati zaj nemremo, zato je cena vini spadnola. Da se meje odprejo, ka do na tūhinsko vozili, vino svojo ceno nazaj dobi.

Ne bodemo na več poslancov votume davali. Vlada je to zavrgla. Poleg naj-noveše odločbe bodemo po krajinah postavljali ednoga poslanca. Vu menšini ostale stranke, že votumi se vkūp zračunajo i dobijo državnoga poslanca.

Na misijone so darūvali v kronah: E. M. 200, Erjavec Štefan i kata z Kroga 20, Hegedūs Treza 6, Žizek Kata z Žizek na krst zamorske deklīčke s krstnim imenom Kata 25.

Koma pridemo? Eden plebanoš se toži, da je na svojem farnom grūnti po dobroj poti šo. Prišlo je kakši sedem Madjarov, šli so, kak veter, prek po travniki. Plebanoš njim pravi: Bácsik (stric), ne je tam ta pot. Tudjuk (znamo), so odgovorili. Ozdaleč so kričali: Ne je tvoje i t. d

Odebiranje narodno spravišče bode vu drūgoj polovici meseca januara. — Volilce — ki do postavljali — ne bodo po sevim vkūp pisali, pri glasūvanji, kda de votum devo, odločijo, jeli ma pravico glasūvati ali ne.

Na narodnoj meji. Vkūp prideta Madjar i Slovenec. Madjar začne: Čūo sam, da Vi gučite, da ščete v kraj od Madjarov. Slovenec: Istina je, te pravice, da jas slobodno gučim, mi nišče ne more prekratiti. Nego zdaj, kda sam Vam, sosid Madjar, tak odkrito povedo moje mnenje, povejte mi zdaj, što je od mene gučo. Vaš sosid, je pravo Madjar; kak ste vi v nedelo pri cerkvi gučali, je v ponedlek že k nam prineso glas.

Ženske poslušajte. Ker je zaj milo (zajfa) v takšoj želi in se skoro nanč nemre dobiti, so iznajšli novo sredstvo za prerilo in to je navaden krompir (krumpiš.) Krompir se skūha napou, tak ka v roki ne razpade. S takim krompirjem se drgne (vošči) perilo, tak kak z milom. Krompir napravi perilo bolj belo kak milo. Posebno pofarbano platno je dobro prati z krompirjem, ker ne razjeda ne platna in ne farbe.

Mrla je sestra Valerija, križarka po tri dnevnom betegi. Pokopali so jo 20. dec. 1918. v Ljubljani. Pokojna je sestra sal. klerika J. Žerdina. Naj počiva vu miri.